

Manifest 2024

“Werken aan duurzaam zelfstandig ondernemerschap”

Praktische oplossingen met ruimte en zekerheid voor
zelfstandige ondernemers zonder personeel

VZN

VERENIGING ZELFSTANDIGEN NEDERLAND

Inleiding

In dit document schetsen wij onze visie op een goed werkende economie en arbeidsmarkt, met daarbinnen een volwaardige positie voor ondernemers zonder personeel (zelfstandigen). Wij bieden dit manifest met onze visie en oplossingen aan politieke partijen aan zodat zij deze zienswijze, die voortkomt uit de praktijk van onze achterban (> 120.000 zelfstandigen in alle beroepssectoren) nadrukkelijk kunnen betrekken bij hun coalitie- en /of Kamerwerk.

Context

De maatschappij is de afgelopen 30 jaar drastisch veranderd. De beroepsbevolking is hoger opgeleid dan vroeger, mondiger en geëmancipeerd. Daarnaast kent de open economie van Nederland een veel internationaler karakter. Technologische ontwikkelingen hebben werken en samenwerken veranderd. Ook thema's als mantelzorg en een grotere diversiteit in levens, levensfasen en privé-situaties spelen een rol bij de veranderende blik op werk en ondernemen die veel werkenden inmiddels hebben.

Steeds meer werkenden nemen de regie over hun loopbaan in eigen hand en richten hun eigen bedrijf op. Dit doen zij vaak vanwege de uitdaging en de vrijheid van het ondernemerschap, en soms uit onvrede over hun bestaan als werknemer.

In discussies over economische productiviteit en innovatie en over de arbeidsmarkt, de vermindering van het draagvlak voor de sociale zekerheid, de toegenomen flexibele arbeid en de groei van het aantal zzp'ers wordt te weinig gekeken naar de maatschappelijke realiteit en wat de huidige werkende nodig heeft. De economie en arbeidsmarkt zijn veranderd, steeds meer bedrijven kiezen voor een flexibele schil, steeds meer mensen willen flexibel werken en steeds meer werkenden kiezen voor het zelfstandig ondernemerschap als de wijze waarop zij hun werk en leven willen vormgeven.

VZN pleit voor meer aandacht voor die werkelijkheid. Erken de keuzes die bedrijven en werkenden maken en pas wetgeving, regelgeving en sociale zekerheid hierop aan zodat een nieuw evenwicht tussen werkgevers en werkenden wordt gecreëerd. Voor zelfstandigen geldt dat zij behoefte hebben aan ruimte voor hun ondernemerschap in combinatie met een basisniveau van bestaanszekerheid. Zodra de regelgeving zich heeft aangepast aan deze nieuwe realiteit, zijn knelpunten op de arbeidsmarkt omgezet naar passende faciliteiten voor alle verschillende type werkenden op de arbeidsmarkt en is het gebrek aan draagvlak voor de sociale zekerheid omgezet naar een sociaal zekerheidsstelsel waarin iedereen past.

Oplossingsrichtingen

Wij willen politieke partijen de volgende oplossingsrichtingen aanbieden waarmee bovengenoemd evenwicht bereikt kan worden:

Formuleren van duidelijke criteria voor zelfstandig ondernemerschap

Mensen die starten als zelfstandige worden ondernemer. Het is belangrijk dat ze hiervan doordrongen zijn. Heldere en objectief meetbare criteria voor zelfstandig ondernemerschap zijn hierbij essentieel.

Gebruik deze ondernemerscriteria bij voorlichting, ontwikkeling en de beoordeling van het zelfstandig ondernemerschap. Daarmee creëren we in Nederland een situatie waarin een werkende die niet voldoet aan de definitie van werknemer niet meer automatisch als zzp'er wordt beschouwd, wat nu wel het geval is. Heldere ondernemerscriteria zullen leiden tot nog bewustere keuzes van werkenden voor zelfstandig ondernemerschap. Ook zorgen deze criteria voor een effectieve handhaving op schijnzelfstandigheid en een betere bescherming van diegenen die wel als werknemer moeten worden beschouwd. De ondernemerscriteria zijn op te vatten als spelregels. VZN ziet een zelfstandig ondernemer als iemand die werkt volgens deze regels. Wij stellen de volgende concrete en meetbare/ aantoonbare ondernemerscriteria voor:

1. Onafhankelijkheid en zelfredzaamheid

Het werk, en het daaruit voortvloeiende inkomen, verwerf je op onafhankelijke wijze.

- Je besteedt tijd en/of geld aan het vinden van nieuwe klanten of opdrachtgevers;
- Je bepaalt je eigen tarieven en/of prijzen;

2. Ondernemersverantwoordelijkheid

Je draagt verantwoordelijkheid voor je werkzaamheden en loopt ondernemersrisico's.

- Je bent verantwoordelijk voor de continuïteit van een opdracht in geval van drukte of ziekte;
- Je bent verantwoordelijk en aansprakelijk voor de levering en kwaliteit van de door jou geleverde diensten en/of producten;
- Je bent aansprakelijk voor de schulden van je bedrijf;
- Je draagt zorg voor risicoafdekking en inkomenscontinuïteit via een bedrijfsbuffer (zie hieronder), bijvoorbeeld wanneer je klant niet tevreden is of failliet gaat.

3. Bedrijfsbuffer

Uit de inkomsten (winst uit onderneming) die je als zelfstandige verwerft, bouw je een buffer op, zodat je over voldoende vermogen, verzekeringen en/of voorzieningen beschikt om in het eigen levensonderhoud te kunnen blijven voorzien als zich onverwachte sociale en ondernemersrisico's voordoen. Je wendt de buffer ook aan om je ondernemerschap blijvend te ontwikkelen.

- Je zet van je winst uit onderneming een x bedrag opzij op een aparte (geblokkeerde) bedrijfsrekening, om je bedrijf gedurende x periode draaiende te kunnen houden in geval van bijvoorbeeld vraaguitval of kortdurende ziekte.
- Uit je buffer betaal je bijvoorbeeld opleidings- en ontwikkelkosten, premies voor AOV en schenkkringen en stortingen in oudedagsreserves.

Op hoofdlijnen sluit VZN met bovenstaande spelregels aan bij ondernemersbegrippen die gehanteerd worden voor een inschrijving bij de KvK, ondernemer voor de BTW en/of ondernemer voor de inkomstenbelasting. Werkenden die niet voldoen aan de voorgestelde ondernemerscriteria, bijvoorbeeld omdat zij geen bedrijfsbuffer (kunnen) opbouwen, kunnen dus niet (meer) beschouwd worden als zzp'er, zoals nu vaak nog wel het geval is. Voor die groep zijn we wel van mening dat zij, naar verhouding, evenredig moeten bijdragen aan sociale zekerheid, zoals die ook voor werknemers geldt.

Stimuleren van buffervorming

Het derde element van bovenstaande beoogde ondernemerscriteria, lichten we verder uit. Het ondernemerschap van de zelfstandige brengt namelijk zowel ondernemersrisico's als sociale risico's met zich mee. Ondernemersrisico's zijn bijvoorbeeld de risico's van vraaguitval of opdrachtgevers die te laat of niet betalen. Sociale risico's zijn bijvoorbeeld terugval in inkomsten bij ziekte of een sabbatical, kwalificatieveroudering en onvoldoende inkomsten op oudere leeftijd. Echte ondernemers willen deze risico's zelf en individueel managen. Het aanleggen van een financiële buffer is hiervoor een geëigend middel. Wij stellen (zie hierboven) daarom voor om het (in opbouw) hebben van een bedrijfsbuffer mee te wegen als ondernemerscriterium. Wij stellen ook voor dat ondernemers die een dergelijke bedrijfsbuffer hebben aanspraak kunnen (blijven) maken op fiscale ondernemersregelingen. Het creëren en fiscaal faciliteren van een ondernemingsvoorziening die gericht is op vermogensopbouw voor het afdekken van sociale en ondernemersrisico's, zal namelijk leiden tot een versterking van de zelfredzaamheid van de zelfstandig ondernemer.

Het faciliteren van de opbouw van een solide bedrijfsbuffer (een 'trampolinerekening') voor meerdere doeleinden geeft de ondernemers zonder personeel een stimulans om in hun eigen bestaanszekerheid te kunnen voorzien door een aantal zaken (zoals kortdurende arbeidsongeschiktheid, pensioen en kortdurende vraaguitval) zelf afdoende af te dekken. Voor de samenleving betekent dit dat zelfstandigen in mindere, slechtere of latere tijden niet terug hoeven – en kunnen – vallen op maatschappelijke voorzieningen, maar de risico's zelf kunnen opvangen. Voor de zelfstandigen betekent dit dat zij voor zichzelf een vangnet creëren voor wanneer het tegenzit, maar dat dit vangnet tegelijkertijd fungeert als een trampoline, die je een zetje meegeeft wanneer je in je bedrijf wilt investeren, bijvoorbeeld door je kennis en vaardigheden op peil te houden (leren en ontwikkelen) en/of bedrijfsmiddelen up-to-date te houden.

Kiezen voor passende sociale zekerheid voor zelfstandig ondernemers

De hierboven beschreven bedrijfsbuffer is een adequate oplossing voor het afdekken van beheersbare risico's. Met de eigen bedrijfsbuffer zorgen we er namelijk voor dat we zelfstandigen niet alleen het recht maar ook de plicht geven om hun sociale vangnet goed te regelen. Wanneer elke zelfstandige ondernemer een bedrijfsbuffer heeft vanwaar uit hij reële ondernemersrisico's en individueel te dragen sociale risico's kan opvangen, loopt de Nederlandse samenleving geen risico van het oneigenlijk gebruik maken van sociale voorzieningen. Niet meebetalen aan sociale zekerheid maar er, bij misère, wel gebruik van maken, is er dan niet meer bij.

Risico's als blijvende of langdurige arbeidsongeschiktheid en langdurige werkloosheid (langdurig geen of onvoldoende opdrachten) zijn daarentegen niet individueel te managen of te dragen. Laatstgenoemde risico's zijn beter af te dekken via collectieve voorzieningen zoals een verplichte basisverzekering voor langdurige arbeidsongeschiktheid voor zelfstandig ondernemers respectievelijk de bijstand, voor uiterste nood. Via een verplichte AOV en algemene belastingen betalen zelfstandig ondernemers deze voorzieningen. Er is dan ook sprake van een level playing field met andere type werkenden.

Ontwikkelen van duurzaam zelfstandig ondernemerschap

Meer en meer mensen willen werken als zelfstandig ondernemer. Ook wanneer we duidelijke ondernemerscriteria hebben, zullen veel werkenden zich op de arbeidsmarkt (blijven) begeven als ondernemer zonder personeel. Belangrijk daarbij is dat deze werkenden goed weten wat erbij komt kijken om een eigen bedrijf te hebben en dat ze hun ondernemersvaardigheden ontwikkelen. De komende periode zullen we als samenleving goed moeten kijken hoe we de ondernemersvaardigheden van zelfstandigen versterken. Uiteraard kunnen beroeps- en brancheorganisaties, zoals verenigd binnen VZN, hierbij een belangrijke rol spelen in de vorm van voorlichting, ondersteuning en advies aan individuele, bij hen aangesloten zelfstandigen.

Daarnaast zien wij een belangrijke rol weggelegd voor instanties als opleidingsinstituten, de Kamer van Koophandel en regionale werkcentra. Bijvoorbeeld door ondernemerschap mee te nemen in de lespakketten van middelbare scholieren, betere voorlichting voor startende ondernemers over rechten en plichten van ondernemers en het aanbieden van maatwerkondersteuning aan zelfstandigen in regionale werkcentra om succesvol(ler) te kunnen ondernemen.

Versterken van de plek van zelfstandig ondernemers aan de overlegtafels

Naast bovenstaande inhoudelijke oplossingsrichtingen, pleiten wij voor verdere versterking van de positie van zelfstandige ondernemers zonder personeel aan de maatschappelijke overlegtafels. De afgelopen jaren zijn hierin al stappen gezet, o.a. door het toekennen van SER-zetels aan vertegenwoordigers van zelfstandigen. Maar, er komen nog geregeld visierrapporten en adviezen uit die rechtstreeks effect hebben op de werk- en inkomenspraktijk van zelfstandig ondernemers zonder personeel, waarbij deze groep niet of slechts zijdelings betrokken is bij de totstandkoming van een dergelijk rapport of advies. Dit kan en moet beter.

Ter afsluiting

VZN wil met dit manifest een inhoudelijke en constructieve bijdrage leveren aan het debat rondom de hervorming van onze arbeidsmarkt en onze economie. We lichten onze standpunten en zienswijzen graag nader toe, en hopen op het versterken van de dialoog tussen werkgevers, vakbonden én zelfstandigenorganisaties om gezamenlijk de uitdagingen van deze huidige tijd aan te pakken en op te lossen. Met z'n allen aan de slag voor een robuuste economie met ruimte en zekerheid voor alle mensen die momenteel het liefste willen werken als zelfstandig ondernemer zonder personeel.

Mei 2024

Vereniging Zelfstandigen Nederland

VZN is een onafhankelijke koepelvereniging van belangenbehartigers van zzp'ers uit verschillende beroepsgroepen en sectoren. We vertegenwoordigen, via de bij ons aangesloten verenigingen, ruim 120.000 zelfstandig ondernemers zonder personeel, variërend van stukadoors tot nagelstylisten en van zorgprofessionals tot loopbaanadviseurs. Maar ook zelfstandig werkende kappers, hoefsmeden, yogadocenten, vormgevers, tolken en vertalers, ICT-experts en HR-professionals enzovoort behoren tot onze achterban. VZN richt zich op de collectieve belangenbehartiging voor al die zzp'ers met betrekking tot landelijke wet- en regelgeving, landelijk beleid en landelijke ontwikkelingen.

Contact

Veursestraatweg 98

2265 CG Leidschendam

T: 070-7820811

E: info@zelfstandigennederland.nl

I: www.zelfstandigennederland.nl